

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **V. K.**, zastoupen Mgr. Tomášem Machurkem, advokátem se sídlem Jana Babáka 2733/11, Brno, proti žalovanému: **Finanční arbitr**, se sídlem Legerova 1581/69, Praha 1, **za účasti** osoby zúčastněné na řízení: NN Životní pojišťovna N.V., jednající v ČR prostřednictvím odštěpného závodu, se sídlem Nádražní 344/25, Praha 5, zastoupená Mgr. Evou Novákovou, advokátkou se sídlem Ovocný trh 573/12, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2023, č. j. 5 Af 28/2019-86,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Osoba zúčastněná na řízení **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 24. 5. 2019, č. j. FA/SR/ZP/271/2017-20, zamítl námitky žalobce a potvrdil usnesení Finančního arbitra (dále též „finanční arbitr“ nebo též „správní orgán“) ze dne 23. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/271/2017-18. Tímto usnesením správní orgán zastavil podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, v rozhodném znění (dále též „zákon o finančním arbitrovi“), řízení zahájené na základě návrhu žalobce proti osobě na řízení zúčastněné na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 221 500 Kč z důvodu neplatnosti pojistné smlouvy č. 74508641 uzavřené mezi jím a osobou na řízení zúčastněnou dne 15. 1. 2012 (dále též „pojistná smlouva“).

II.

[2] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou, které Městský soud v Praze (dále též „městský soud“) rozsudkem ze dne 29. 3. 2023, č. j. 5 Af 28/2019-86 (dále též „napadený rozsudek“), vyhověl. Rozhodnutí žalovaného o námitkách zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Přisvědčil žalobní argumentaci, že nebyly splněny podmínky pro nařízení ústního jednání, resp. pro zastavení řízení. Předně zdůraznil, že finančnímu arbitrovi je pro účely dokazování přisouzena aktivní role. Tímto zákon o finančním arbitrovi inklinuje k opuštění projednací zásady (jinak platné pro sporné správní řízení) a směřuje k zásadě vyhledávací. I arbitr má tedy být tím, kdo aktivně opatřuje důkazy a za tím účelem je oprávněn obracet se nejenom na účastníky řízení, ale i na třetí osoby. Jejich spolupráci [pod hrozbou zastavení řízení ve smyslu § 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi] však může arbitr vyžadovat pouze v případech, kdy není možné o návrhu rozhodnout bez objasnění některých pro posouzení věci rozhodných skutečností. Finanční arbitr je zcela jistě povinen zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, nikoli však na úkor neúměrného zatěžování účastníků řízení nedůvodnými žádostmi o součinnost. Městský soud na základě obsahu spisu dovodil, že žalobce po celou dobu řízení řádně s prvostupňovým správním orgánem spolupracoval. Na veškerá jím zaslaná vyjádření a výzvy adekvátně reagoval. Byl to naopak správní orgán, který vůči žalobci uplatňoval opakované a ryze obecně formulované požadavky, aniž by jakkoliv vysvětlil, jaké konkrétní okolnosti potřebuje znát, a z jakého důvodu mu nepostačují dosud zjištěné okolnosti případu k vydání rozhodnutí ve věci samé. Ze správního spisu ani ze správních rozhodnutí není zřejmé, z jakého skutkového či právního důvodu žalovaný shledal podání ústního vysvětlení za potřebné pro vydání meritorního rozhodnutí ve věci (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 12. 2022, č. j. 2 Afs 145/2020-28, a ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62). Žalovaný ani blíže nerozvedl, jaké skutečnosti týkající se nesrovnalostí ve vyjádřeních žalobce chtěl na ústním jednání zjišťovat a jak by jejich zjištění nebo naopak nezjištění mělo ovlivnit jeho další postup. Žalovaný přitom věděl, že žalobce důvodnost nařízení ústního vysvětlení rozporuje a na základě jaké argumentace, i přesto však řízení zastavil. Z uvedených důvodů městský soud zrušil rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Napadený rozsudek městského soudu (stejně jako všechna dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) je v plném znění dostupný na www.nssoud.cz, přičemž zdejší soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[3] Proti rozsudku městského soudu podal žalovaný (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodů obsahově podřaditelných pod § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“). Stěžovatel souhrnně dovozoval, že byl oprávněn v dané věci po navrhovateli vyžadovat podání ústního vysvětlení a městský soud proto pochybil, pokud přistoupil ke zrušení rozhodnutí o námitkách. Nesouhlasil s dílčími závěry městského soudu, na kterých vystavěl nutnost zrušení rozhodnutí stěžovatele. Z právní úpravy nevyplývá opora pro závěry městského soudu. Stěžovatel prostřednictvím výzev k podání ústního vysvětlení dle § 12

odst. 5 zákona o finančním arbitrovi zjišťuje skutečnosti podstatné pro řízení. V dané věci vyhodnotil stěžovatel přítomnost navrhovatele (žalobce) na nařízeném ústním jednání jako nezbytnou. Žalobce se však k jednání nedostavil. Stěžovatel dále poukázal i na přístup zástupce žalobce k danému řízení, jakož i na jeho přístup k obdobným řízením. Zástupce žalobce podává povětšinou vzorové návrhy, obsahující velké množství nepřesností a nesrovnalostí. Často odmítá řádně reagovat na výzvy stěžovatele se stále stejným odůvodněním, tj. že si navrhovatel podrobnosti nepamatuje. Podle stěžovatele nedošlo v řízení k žádné vadě, která by odůvodňovala zrušení jeho rozhodnutí. Poukázal i na odlišné posuzování obdobných případů správními soudy, resp. na nejednotnost judikatury. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek městského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV.

[4] Žalobce ani osoba zúčastněná na řízení se ke kasační stížnosti nevyjádřili.

V.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] S ohledem na to, jakým způsobem je v nyní projednávané věci formulována kasační argumentace stěžovatele, považuje Nejvyšší správní soud za vhodné připomenout, že řízení ve správním soudnictví, vč. řízení o kasační stížnosti, je ovládáno dispoziční zásadou. S výjimkami uvedenými v § 109 odst. 4 větě za středníkem s. ř. s. je tak Nejvyšší správní soud vázán důvody uvedenými v kasační stížnosti (viz § 109 odst. 4 věta před středníkem s. ř. s.), a proto obsah stížnostních bodů a kvalita jejich odůvodnění v kasační stížnosti do značné míry předurčují obsah rozhodnutí kasačního soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 6. 2005, č. j. 7 Afs 104/2004-54).

[8] Nejvyšší správní soud neshledal na podkladě kasační stížnosti důvod ke zrušení rozsudku městského soudu.

[9] Institut finančního arbitra vznikl na základě zákona o finančním arbitrovi, a to v rámci harmonizace českého práva s právem EU. Nezbytnost takového institutu vyplývala zejména z čl. 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/5/ES ze dne 27. 1. 1997 o přeshraničních převodech (zrušena Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES), doporučení Evropské komise 98/257/ES ze dne 30. 3. 1998 o principech uplatňovaných pro osoby odpovědné za mimosoudní urovnání spotřebitelských sporů, doporučení Evropské komise 2001/310/ES ze dne 4. 4. 2001 o zásadách, jež se týkají mimosoudních orgánů při konsensuálním řešení spotřebitelských sporů, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2560/2001 ze dne 19. 12. 2001 o přeshraničních platbách v eurech. Účel zákona o finančním arbitrovi je, aby řízení co nejefektivněji směřovalo k co možná nejrychlejší nápravě ve prospěch spotřebitele v případě, že jeho žádost je oprávněná. Žalovaný je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů.

Rozhoduje na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem. Žalovaný je povolán (namísto soudu) k tomu, aby rozhodl spor jako nezávislá a nestranná instituce (viz § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). I když je finanční arbitr nezávislým orgánem, jeho podstatným rysem má být pomoc spotřebiteli. Ochrana spotřebitele je i jedním z významných cílů právních aktů EU uvedených výše, ze kterých vyplynul požadavek na vytvoření mimosoudního orgánu na řešení sporu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 2. 2023, č. j. 2 Afs 130/2021-63).

[10] Podle § 12 zákona o finančním arbitrovi platí: *(1) Arbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. (2) Arbitr nařídí ústní jednání na návrh účastníka řízení nebo z vlastního podnětu. (3) Arbitr není vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Při svém rozhodování vychází arbitr ze skutkového stavu věci a volně hodnotí důkazy. […] (5) V průběhu řízení je arbitr oprávněn vyžadovat od účastníků řízení předložení veškerých důkazů na podporu jejich tvrzení, a to včetně podání ústního vysvětlení.*

[11] Podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi platí, že *arbitr řízení zastaví usnesením, jestliže navrhovatel neodstranil přes výzvu arbitra nedostatky návrhu nebo neposkytl přes výzvu arbitra potřebnou součinnost; o tom musí být navrhovatel arbitrem poučen.*

[12] Podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi platí, že *arbitr rozhoduje ve věci samé bez zbytečného odkladu nálezem, nejdéle však do 90 dnů od shromáždění všech podkladů nutných pro rozhodnutí; nelze-li ve zvlášť složitých případech, vzhledem k povaze věci rozhodnout ani v této lhůtě, lhůta se přiměřeně prodlouží, nejvýše o dalších 90 dnů. Arbitr účastníky řízení bezodkladně vyrozumí o prodloužení lhůty a její délce.*

[13] Z uvedeného vyplývá, že zákon finančnímu arbitrovi přisuzuje aktivní roli v průběhu dokazování. Arbitr není vázán návrhem; zákon mu ukládá aktivně opatřovat důkazy (viz § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Současně platí, že procesní aktivita navrhovatele v řízení před finančním arbitrem, v němž se spotřebitel domáhá rozhodnutí sporu ve svůj prospěch, není vyčerpána podáním návrhu. Navrhovatel je povinen v řízení poskytnout finančnímu arbitrovi součinnost, aby mohl být návrh věcně posouzen a měl šanci být úspěšný. Této povinnosti pak odpovídá oprávnění finančního arbitra požadovat po navrhovateli, aby předložil veškeré důkazy na podporu svých tvrzení, a to vč. podání ústního vysvětlení (srov. § 12 odst. 5 zákona o finančním arbitrovi). Pokud nebude finančnímu arbitrovi ze strany navrhovatele poskytnuta potřebná součinnost, je finanční arbitr oprávněn řízení o příslušném návrhu zastavit [§ 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi].

[14] Mírou této součinnosti, resp. otázkou oprávněnosti výzev finančního arbitra a na ně navazujícího zastavení řízení pro neposkytnutí součinnosti ze strany účastníka řízení se Nejvyšší správní soud opakovaně zabýval. V rozsudcích ze dne 29. 12. 2022, č. j. 2 Afs 145/2020-28, a ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62, dovodil, že „*i když je finanční arbitr nezávislým orgánem, jeho podstatným rysem má být pomoc spotřebiteli.*“ Finanční arbitr je oprávněn „*vyžadovat od účastníků řízení podání ústního vysvětlení (k tomu ho výslovně opravňuje přímo § 12 odst. 5 zákona o finančním arbitrovi). Je přitom plně na*

stěžovateli, aby si vyhodnotil, zda je takové podání vysvětlení potřebné a účelné.“ (srov. i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2021, č. j. 7 Afs 173/2021-49). Pravomoci finančního arbitra, která je úzce spojena s jeho povinností zjistit skutkový stav, z nějž bude rozhodnutí vycházet, „*odpovídá povinnost účastníka poskytnout součinnost. Bez těchto vzájemně korelujících oprávnění a povinností by byl výkon rozhodovací pravomoci finančního arbitra nerealizovatelný a jeho účel nenaplnitelný.*“ Finanční arbitr je nicméně zároveň povinen účastníkovi odůvodnit, proč je předložení důkazu či podání ústního vysvětlení nezbytné (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 1. 2023, č. j. 6 Afs 337/2021-40).

[15] Jakkoliv pak „*subjektivní nesouhlas či neochota účastníka důkazy předložit nezavdává příležitost se předložení důkazu, resp. podání ústního vysvětlení, bez následků vyhnout,*“ nemůže neposkytnutí potřebné součinnosti vést automaticky k zastavení řízení podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 1. 2023, č. j. 6 Afs 337/2021-40 atp.). K zastavení řízení pro neposkytnutí součinnosti může dojít pouze tehdy, pokud „*její neposkytnutí vedlo k tomu, že návrh nebylo možno meritorně posoudit,*“ přičemž finanční arbitr musí odůvodnit „*jaké měl návrh navrhovatele nedostatky a jak měly být odstraněny,*“ a „*z jakých skutkových nebo právních důvodů bylo v podmínkách řízení o konkrétním návrhu podání ústního vysvětlení […] nezbytné pro meritorní posouzení návrhu.*“ (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 12. 2022, č. j. 2 Afs 145/2020-28, ze dne 30. 11. 2021, č. j. 7 Afs 173/2021-49, ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62, či ze dne 27. 1. 2023, č. j. 6 Afs 337/2021-40). Uvedené závěry označené judikatury pak přebírá i recentní judikatura Nejvyššího správního soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2023, č. j. 9 Afs 120/2023-41).

[16] Kasační soud má přitom shodně s devátým senátem zdejšího soudu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2023, č. j. 9 Afs 120/2023-41) za to, že shora označená judikatura není rozporná. Její východiska jsou vzájemně koherentní, přičemž závěry v konkrétních případech se liší toliko na základě skutkových okolností příslušných věcí. V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2021, č. j. 7 Afs 173/2021-49, měl zdejší soud (na rozdíl od městského soudu) za to, že usnesení stěžovatele o zastavení řízení nebylo nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, avšak ponechal na městském soudu, aby v dalším řízení posoudil, „*zda důvody, které stěžovatele k zastavení řízení vedly, byly pro takový procesní postup dostatečné, tj. zda je rozhodnutí o zastavení řízení vydáno v souladu se zákonem.*“ V rozsudcích ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62 a ze dne 29. 12. 2022, č. j. 2 Afs 145/2020-28, Nejvyšší správní soud rozhodnutí stěžovatele zrušil a uložil mu, aby náležitě posoudil a zdůvodnil, zda jsou stěžovatelem požadované informace o předsmluvní fázi jednání navrhovatele s institucí, požadované formou podání ústního vysvětlení, skutečně nezbytné k meritornímu posouzení návrhu. Stejný závěr pak zaujal i Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 12. 4. 2023, č. j. 5 Af 17/2019-110, jenž byl aprobován rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2023, č. j. 9 Afs 120/2023-41. V rozsudku ze dne 27. 1. 2023, č. j. 6 Afs 337/2021-40, zdejší soud zastavení řízení posoudil jako souladné s výše uvedenými principy, neboť pro rozhodnutí ve věci bylo nezbytné mj. posoudit důvodnost námitky promlčení nároku, a proto shledal stěžovatelem zjišťované rozhodné skutkové okolnosti „*za natolik podstatné pro rozhodnutí, že bez jejich poskytnutí nebylo možné ve věci rozhodnout.*“ Pojem „potřebné“ součinnosti by tedy bylo lze definovat tak, že se jím rozumí taková součinnost, která je nezbytná k tomu,

aby finanční arbitr mohl ve věci meritorně rozhodnout v souladu s § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi. Důvodem pro zastavení řízení přitom nemůže být taková nesoučinnost, která sama o sobě nebrání meritornímu posouzení návrhu.

[17] V souladu s východisky uvedené judikatury nahlížel na danou věc i městský soud. Správně dovodil, že v daném (specifickém) případě finanční arbitr pochybil, pokud řízení zastavil.

[18] I podle názoru Nejvyššího správního soudu nelze s ohledem na obsah spisu souhlasit s tím, že by žalobce se správním orgánem nespolupracoval, resp. na jím zaslané výzvy adekvátně nereagoval. Byl to naopak finanční arbitr, který vůči žalobci uplatňoval opakované a obecně formulované požadavky, aniž by vysvětlil, jaké konkrétní okolnosti potřebuje znát, resp. z jakého důvodu mu nepostačují dosud zjištěné okolnosti k rozhodnutí předmětné věci. Obyčejná „zvědavost“ správních orgánů či snaha znát detaily a širší kontext interakce mezi žalobcem a osobou na řízení zúčastněnou samy o sobě k závěru o zákonnosti požadavku podání ústního vysvětlení nepostačují (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 12. 2022, č. j. 2 Afs 145/2020-28, a ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62). Jak dále vyplývá z označené judikatury, finanční arbitr je povinen (předtím, než přistoupí k zastavení řízení ve smyslu § 14 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi pro neposkytnutí součinnosti), zkoumat, zda je na základě zjištěného skutkového stavu schopen danou věc meritorně rozhodnout. K zastavení řízení pro neposkytnutí součinnosti může dojít pouze tehdy, pokud by její neposkytnutí vedlo k tomu, že by návrh nebylo možno meritorně posoudit, přičemž finanční arbitr musí odůvodnit, jaké měl návrh navrhovatele nedostatky a jak měly být odstraněny, resp. z jakých skutkových a právních důvodů bylo v podmínkách řízení o konkrétním návrhu podání ústního vysvětlení nezbytné pro meritorní posouzení věci. Nejvyšší správní soud souhlasí s tím, že ze spisu, resp. ze správních rozhodnutí není zřejmé, z jakých důvodů bylo podání ústního vysvětlení shledáno za potřebné pro vydání rozhodnutí. I podle názoru kasačního soudu muselo být správním orgánům na základě předmětného návrhu žalobce ze dne 6. 3. 2017 zřejmé, o jaké skutečnosti opírá žalobce svůj nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Touto skutečností byla tvrzená neplatnost pojistné smlouvy, přičemž žalobce v podaném návrhu (a jeho doplněních) specifikoval, v čem konkrétně předmětnou vadu neplatnosti spatřuje (mj. v tom, že pojistitel je entitou bez právní subjektivity, a tudíž bez způsobilosti k právním úkonům, přičemž konkretizoval i další důvody neplatnosti). Ke svému návrhu přiložil mj. pojistnou smlouvu, pojistné podmínky a další podklady, které měl k dispozici. Ohledně ostatních důkazů navržených v textu návrhu (výpisy z obchodního rejstříku ČR a obchodního rejstříku Nizozemí) požádal finančního arbitra, aby je obstaral. Vady návrhu, které byly finančním arbitrem žalobci vytknuty ve výzvách ze dne 12. 5. 2017 a ze dne 27. 6. 2018, pak žalobce odstranil. Finanční arbitr i přes uvedené činil vůči žalobci další výzvy. Přípisem ze dne 21. 5. 2018 vyzval žalobce k doplnění rozhodných skutečností o průběhu předsmluvní fáze pojistné smlouvy, resp. o procesu jejího sjednávání. Žalobce na výzvu reagoval. V odpovědi zdůraznil, že klíčovou otázkou v dané věci je právní posouzení ne/platnosti pojistné smlouvy. Dodal, že si s ohledem na časový odstup na průběh předsmluvní fáze nepamatuje. Žalobce přitom reagoval i na další výzvy, ve kterých byl dotazován např. na to, zda pojistná smlouva stále trvá, jaká je výše odkupného, jaká je výše všech plateb uskutečněných žalobcem a jaké náklady a poplatky mu byly v souvislosti s pojistnou smlouvou naúčtovány, ačkoli na stejný dotaz odpověděla již osoba na řízení

zúčastněná přípisem ze dne 24. 10. 2018. I přes uvedené finanční arbitr (a to bez náležitého zdůvodnění ve smyslu shora označené judikatury) vyzval žalobce přípisem ze dne 27. 2. 2019 k podání ústního vysvětlení k okolnostem uzavření pojistné smlouvy. Finanční arbitr tedy požadoval již jednou požadované informace vztahující se k tzv. předsmluvní fázi řízení, ačkoliv žalobce již ve své dřívější reakci na výzvu finančního arbitra ke stejné otázce konstatoval, že si s ohledem na značný časový odstup na tuto fázi řízení nepamatuje, což zopakoval i ve vyjádření ze dne 19. 3. 2019, ve kterém současně finančnímu arbitrovi předložil dokument „*Vyjádření klienta k produktové smlouvě*“. Náležité důvody podání ústního vysvětlení nebyly uvedeny ani ve výzvě ze dne 23. 3. 2019, jak rovněž správně dovodil městský soud.

[19] Nejvyšší správní soud nikterak nezpochybňuje, že finanční arbitr je v daném řízení povinen náležitě zjistit skutečný stav věci. Stejně tak nezpochybňuje stěžovatelem předestřenou povahu daného řízení, jeho účel, cíl atp. Ani v daném řízení však není finanční arbitr oprávněn zatěžovat účastníky řízení nad rozumnou míru. „*Správní řád stanoví v § 6 odst. 2, že správní orgán postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady, a dotčené osoby co možná nejméně zatěžuje. Tedy § 141 odst. 6 ve světle § 6 odst. 2 správního řádu naznačuje, že ve sporném řízení nemá být účastník zásadně nucen k osobní účasti na řízení a k osobnímu podávání vyjádření, ledaže zákon stanoví jinak. Zákon o finančním arbitrovi jako lex specialis stanoví, že je žalovaný oprávněn v průběhu řízení vyžadovat od účastníků řízení podání ústního vysvětlení (§ 12 odst. 5). Výslech účastníka může za určitých okolností sloužit jako podpůrný prostředek k odstranění nedostatků v dokazování či v tvrzeních účastníků. Zjednodušeně řečeno, přímá komunikace s účastníkem-spotřebitelem, který není profesionál a nemusí být vždy schopen dobře zformulovat své argumenty, může být za určitých okolností vhodným prostředkem k dosažení účelu řízení i k efektivní ochraně práv talového účastníka. Obecně vzato však nelze účastníky řízení před finančním arbitrem „disciplinovat“ nuceným k osobní účasti na řízení, nechtějí-li se jej účastnit. I přes speciální úpravu zákona o finančním arbitrovi, podle níž má žalovaný aktivní roli při zjišťování rozhodných skutečností, má žalovaný v první řadě uvážit, zda k rozhodnutí věci v souladu s § 3 správního řádu nepostačí vycházet z písemných podkladů či z jiných důkazů než výslechu účastníka. Výsledku takové úvahy pak musí odpovídat jeho další postup v řízení.*“ (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62). V souladu s uvedeným však správní orgán v daném řízení nepostupoval.

[20] Judikatura Nejvyššího správního soudu neshledala případnou ani další argumentaci stěžovatele vč. té, že žalobce, resp. jeho zástupce podává v řízení vzorové návrhy, resp. šablonovitá podání (srov. např. bod 25 rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 9 Afs 120/2023). Na tom nebylo lze v dané věci postavit zastavení daného řízení. Stran uvedeného nelze nezmínit ani celkovou délku daného řízení (desítky měsíců), opakovanost a obecnost daných výzev, resp. žalobcem sdělené důvody neplatnosti dané smlouvy (viz výše). Pokud stěžovatel namítal, že bylo nutné žalobce a jeho zástupce poučit o průběhu a zásadách řízení před finančním arbitrem, konstatuje soud, že takové poučení lze zcela jistě učinit i písemně. Takto ostatně i sám finanční arbitr postupoval. Žalobce o průběhu a zásadách řízení před finančním arbitrem poučil přípisem ze dne 12. 5. 2017. V tomto ohledu soud opakovaně zdůrazňuje, že žalobce na zaslané výzvy reagoval, sdělil správnímu orgánu důvody, na kterých staví neplatnost předmětné smlouvy, přičemž správní orgán nevysvětlil, z jakého důvodu mu nepostačují dosud zjištěné okolnosti k rozhodnutí

předmětné věci. Pokud pak jde o důvod nařízení ústního vysvětlení spočívající v rozptýlení rozporů mezi podanými vyjádřeními žalobce, pak tyto rozpory stěžovatel náležitě nekonkretizoval.

[21] S městským soudem lze souhlasit i stran omezené aplikovatelnosti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 1. 2023, č. j. 6 Afs 337/2021-40, na daný případ. Z odůvodnění označeného rozsudku vyplývá, že finanční arbitr žalobkyni upozornil na doposud zjištěný skutkový stav a vyzval ji, aby se vyjádřila, zda trvá na rozhodnutí ve věci a prokázala právní zájem na určení neplatnosti pojistné smlouvy, přičemž podrobně vysvětlil, z jakého důvodu tak činí. Rozdílnost obou věcí lze tedy spatřovat přinejmenším v otázce nutnosti zjišťování právního zájmu. Nepřípadnou shledává soud i další stěžovatelem označenou judikaturu. V ní nebyla posuzována zcela identická skutková a právní situace, ke které došlo v dané věci. Na danou věc přiléhají závěry judikatury, o kterou se opřel městský soud.

[22] Ani na základě další stížní argumentace neshledal kasační soud důvod ke zrušení rozsudku městského soudu. Z výše uvedené právní úpravy a navazující judikatury jednoznačně vyplývá, v jakých případech lze přistoupit k zastavení řízení pro neposkytnutí součinnosti ze strany navrhovatele, přičemž městský soud východiska právní úpravy a judikatury respektoval. Aplikoval je na danou věc s náležitým přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem. Nepřehlédl ani přístup žalobce a jeho zástupce k danému řízení (vč. zvoleného způsobu procesní obrany). Na ten nahlížel se zohledněním celkového obsahu správního spisu. Případně vypořádal i stěžovatelem tvrzenou snahu o posouzení podmínek řízení, možnosti smírného řešení atp. teprve na ústním jednání. Zdejší soud tímto nijak nepopírá existenci § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi, podle kterého je primárním cílem finančního arbitra dosáhnout právě smírného vyřešení konkrétní pře. Tato zásada však není jedinou zásadou, kterou je finanční arbitr vázán. Během řízení je totiž finanční arbitr mj. povinen dodržovat i zásady správního procesu vč. zásady obsažené v § 6 odst. 2 správního řádu, podle níž má správní orgán dotčené osoby co možná nejméně zatěžovat. Náležité zohlednění uvedeného imperativu v daném řízení opakovaně akcentovala i výše označená judikatura (viz zejména rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 12. 2022, č. j. 2 Afs 145/2020-28, a ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62). Ta souhrnně ukládá nahlížet na nutnost zastavení řízení z důvodu neposkytnutí součinnosti restriktivně, a to zejména s ohledem na povahu tohoto instrumentu, tedy nástroje, kterým dochází ke skončení řízení, aniž by došlo v dané věci k vydání meritorního rozhodnutí. I v dalších ohledech souzní Nejvyšší správní soud s posouzením provedeným městským soudem. Zdejší soud proto nemohl shledat případnou opačnou argumentaci stěžovatele, resp. polemiku stěžovatele s názory městského soudu.

[23] Podle názoru Nejvyššího správního soudu tedy městský soud v daném konkrétním případě správně dovodil, že byly splněny podmínky pro zrušení rozhodnutí stěžovatele. Soud přitom zdůrazňuje, že posuzoval zcela konkrétní (specifické) okolnosti věci, které hodnotil v mezích podané kasační stížnosti, jejímž obsahem je vázán (viz výše). Nejvyšší správní soud neshledal existenci ani žádné vady s vlivem na zákonnost napadeného rozsudku.

[24] Z uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.). Ve věci rozhodl soud na základě oprávnění stanoveného v § 109 odst. 2 s. ř. s. bez jednání.

[25] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobce náhradu nákladů řízení nepožadoval a ani ze soudního spisu není patrno, že by mu nějaké náklady vznikly.
[26] Výrok ve vztahu k osobě zúčastněné na řízení vychází z § 60 odst. 5 s. ř. s., podle něhož má osoba zúčastněná na řízení právo na náhradu jen těch nákladů, které jí vznikly v souvislosti s plněním povinnosti, kterou jí soud uložil, a z důvodů hodných zvláštního zřetele jí může soud na návrh přiznat právo na náhradu dalších nákladů řízení. V daném řízení osoba zúčastněná na řízení neplnila žádné povinnosti, které by jí soud uložil, přičemž nebyly shledány ani žádné důvody hodné zvláštního zřetele.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. listopadu 2023

Tomáš Foltas
předseda senátu